

19.5.2009

Dnro 1569/5/09

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Juha Haapamäki

LAUSUNTO VAPAUDENMENETYKSEN KORVAAMISTA KOSKEVIEN SÄÄNNÖKSIEN TARKISTAMISTYÖRYHMÄN MIETINNÖSTÄ

Oikeusministeriö on pyytänyt eduskunnan oikeusasiamieheltä lausuntoa vapaudenmenetyksen korvaamista koskevien säännöksiä tarkistamistyöryhmän mietinnöstä (oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2009:7).

Lausuntonani esitän kohteliaimmin seuraavan.

Rajoitun ottamaan kantaa vain niihin kysymyksiin, jotka ovat kuuluneet työryhmän toimeksianton piiriin tai joita se muutoin on käsitellyt. En siten puutu yleisemmin muihin syyttömästi vangitulle tai tuomitulle valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavasta korvauksesta annetun lain ongelmiin, esimerkiksi niihin, joita voi aiheutua siitä, että esitutkinta, jossa joku on ollut vapautensa menettäneenä, ei syystä tai toisesta etene (KKO:1996:146). Tyydyn myös vain viittaamaan Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen joulukuussa 2008 julkaisemaan tutkimukseen "Vapauden hinta", jossa on selvitetty puheena olevan lain soveltamista käytännössä ja eräitä ongelmia.

Työryhmän ehdotus siitä, että korvausta haettaisiin aina ensisijaisesti Valtiokonttorilta, on mielestäni perusteltu. Luonnollisesti Valtiokonttorin ratkaisuun tyytymättömällä olisi oltava mahdollisuus saattaa asia tuomioistuimen käsiteltäväksi. Myös valtion puhevallan käyttämisestä koskeva uudistus olisi korvauskäytännön yhtenäisyyden edistämiseksi aiheellinen.

Mitä tulee työryhmän käsittelemään kysymykseen siitä, tulisiko alle vuorokauden mittaiset vapaudenmenetykset korvata, voin vain toistaa sen, mitä olen päätöksessäni dnro 1836/2/07 todennut. Pidän kohtuuttomana sitä, että syyttömän henkilön pitäisi tällaisissa tilanteissa aina kärsiä vahinko siitä, että hänet on sinänsä lainmukaisesti otettu kiinni esitutkinnan aikana. Käsitäkseni mukaan ns. sietämisvelvollisuus ei saisi ulottua näin pitkälle. Siihen, miten sääntely käytännössä tarkkaan ottaen toteutettaisiin, en katso olevan syytä ottaa kantaa.

Työryhmän näkemystä siitä, että tätä kysymystä ei tule ratkaista erillisenä muusta julkisyhteisöjen korvausvastuusta, voidaan sinänsä puolustaa. Tiedossani myös on, että esitutkinta-, pakkokeino- ja poliisilain uudistamista valmisteleva toimikunta ehdottaa, että pakkokeinolakiin otettaisiin säännökset pakkokeinojen käytöstä aiheutuneen vahingon korvaamisesta ja poliisilakiin säännökset poliisin toimivaltuuksien käyttämisestä aiheutuneen vahingon korvaamisesta. Vahingonkorvaussäännökset rakentuisivat tuottamuksesta riippumattomalle vastuulle, jota kuitenkin rajattaisiin esimerkiksi myötävaikutusta ja sietämisvelvollisuutta koskevilla säännöksillä. Toimikunta ei esitä syyttömästi vangitulle tai tuomitulle valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavasta korvauksesta annetun lain muuttamista, mutta tämän kokonaisuudistuksen yhteyteen olisi luonnollista kytkeä myös vapaudenmenetyksen korvaamista koskeva laajempikin tarkastelu. Pidän kuitenkin tärkeänä, että alle vuorokauden mittaisen va-

paudenmenetysten korvaamista koskeva n kysymyksen ratkaisu ei kohtuuttomasti viivästy siksi, että se kytketään jonkin suuremman hankkeen yhteyteen.